

Styrdokument

1.12.2024

VN/31429/2024

☐	Föreskrift
☒	Anvisning
☐	Rekommendation

Bestämmelser som behörigheten att utfärda föreskrifterna/anvisningarna grundar sig på

Socialvårdslagen 5, 14 och 27 a § 1301/2014, Lagen om underhåll för barn 704/1975, Lagen om underhållsstöd 580/2008, Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt 361/1983

Målgrupper

Välfärdsområden

För kännedom tingsrätterna och hovrätterna

Giltighetstid

1.2.2024 – tills vidare

Anvisning: Fastställande av underhållsbidrag i situationer där villkoren för att söka underhållsstöd uppfylls på grund av den underhållsskyldiges bristande försörjningsförmåga

Bakgrund och syfte

Justitieministeriet publicerade en anvisning för bedömning av storleken på underhållsbidrag till barn 2007¹. År 2023 publicerades som komplement till anvisningen synpunkter på fastställandet av storleken på underhållsbidrag vid växelvist boende². Anvisningen från 2007 och kompletteringarna från 2023 är till karaktären rekommendationer.

Detta styrningsbrev från social- och hälsovårdsministeriet kompletterar den ovannämnda anvisningen om fastställande av avtal om underhållsbidrag i situationer där villkoren för att söka underhållsstöd antingen till fullt belopp eller till nedsatt belopp uppfylls på grund av den underhållsskyldiges bristande försörjningsförmåga.

¹ [OM 2007:2](#)

² [OM 2023:24](#)

Syftet med styrningsbrevet är att betona barnets rätt att erhålla tillräckligt underhåll och föräldrarnas primära skyldighet att svara för barnets underhåll efter sin egen förmåga. Styrningsbrevet och de ändringar i lagstiftningen som bereds av social- och hälsovårdsministeriet baserar sig på målet för reformen av underhållsstöd i den plan för de offentliga finanserna som publicerades den 25 april 2024³.

Förfarandena behöver förenhetligas

Det underhållsbidrag som avses i lagen om underhåll för barn (704/1975) är barnets rätt, och den rätten kan inte frångås på barnets vägnar. Barnets rätt till underhåll av föräldrarna upphör när barnet fyller 18 år. Det underhållsstöd som betalas med stöd av lagen om underhållsstöd (580/2008) är avsett att vara ett sekundärt skydd för barnets försörjning i särskilda situationer.

Vid verkställandet av underhållsstödet har det uppkommit situationer där avtalet eller domstolens avgörande om underhållsbidraget har gjort det möjligt att få underhållsbidrag trots att det på basis av uppgifterna i inkomstregistret med fog kan antas att den underhållsskyldige förälderns försörjningsförmåga inte är bristfällig. Det har också uppstått situationer där den underhållsskyldiges försörjningsförmåga har konstaterats bristfällig när avtalet om underhållet ingicks eller när domstolen fattade beslutet, men efter det förbättrats avsevärt och permanent så, att den underhållsskyldige själv kan betala underhållsbidraget till barnet och det inte behöver betalas fullt eller partiellt underhållsstöd.

De underhållsbidrag vars nivå inte motsvarar verkligheten är ogrundade förmånsutgifter (underhållsstöd, i vissa fall utkomststöd) och ökar den administrativa bördan och de administrativa kostnaderna (bl.a. Folkpensionsanstaltens indrivningsåtgärder, utmätningar, beslut om befrielse från underhållsskyldigheten). Folkpensionsanstalten är inte behörigt att ändra avtal eller domstolars beslut om underhållsbidrag.

Aspekter som bör beaktas vid fastställandet av avtal om underhållsbidrag

Det är viktigt att föräldrarna svarar för barnets försörjning efter sin försörjningsförmåga och enligt barnets behov så att det inte betalas ut underhållsstöd i onödan.

Vid fastställandet av barnets underhållsbidrag bör man därför fästa särskild uppmärksamhet vid föräldrarnas verkliga försörjningsförmåga och avtalets giltighetstid. Förälderns försörjningsförmåga kan variera, och då behöver även beloppet på underhållsbidraget ändras så att det motsvarar förälderns verkliga försörjningsförmåga. Storleken på underhållsbidraget för barnet och avtalets giltighetstid ska i sista hand alltid bedömas utifrån de utgångspunkter som anges i lagen om underhåll för barn. Ett konstaterande av en bristande försörjningsförmåga ska basera sig på en grundlig utredning av den underhållsskyldige förälderns försörjningsförmåga och på en med verifikat visad bristande försörjningsförmåga.

1. Utredningen av föräldrarnas försörjningsförmåga och fastställandet av beloppet på underhållsbidraget

Föräldrarnas försörjningsförmåga ska alltid utredas grundligt innan det kan fastställas att underhållsbidraget ska vara mindre än fullt underhållsstöd på grund av en bristande försörjningsförmåga.

Av utredningen ska framgå alla de faktorer som inverkar på föräldrarnas försörjningsförmåga och på beloppet på det fastställda underhållsbidraget. Om föräldrarnas redogörelse inte är tillräcklig ska barnatillsyningsmannen begära de uppgifter av dem som behövs för att på ett tillförlitligt sätt kunna konstatera att försörjningsförmågan är bristfällig. Vid fastställandet av försörjningsförmågan kan man använda till exempel inkomstregistret, förmånsregistret Kelmu, förhandsifyllda skattedeklarationer eller kontouppgifter från en tillräckligt lång tid. Boendeutgifter som kan godkännas vid beräkningen är endast de utgifter som betraktats som skäliga eller som visats med verifikat.

Beloppet av underhållsbidraget ska motiveras skriftligen om det underhållsbidrag som fastställts med grund i utredningen blir mindre än fullt underhållsstöd på grund av den underhållsskyldige förälderns bristande försörjningsförmåga. Motiveringen i avtalet om underhållsbidraget används senare för att visa vad avtalet grundar sig på och för att bedöma om man kan anse att nivån på den underhållsskyldiges försörjningsförmåga har förändrats. Med motiveringarna som grund är det lättare att förutse hur avtalen kommer att se ut i framtiden och att sörja för att barn och familjer behandlas jämnt inom välfärdsområdena och över välfärdsområdesgränserna.

³ Social- och hälsovårdsministeriet: [Arbetsgruppen för reformen av systemet för underhållsstöd](#) (9/2024–6/2025)

Barnets rätt gäller också det underhållsbidrag som är mindre än fullt underhållsstöd. Om den underhållsskyldiges försörjningsförmåga är bristande ska man alltid utreda om man kan fastställa underhållsbidraget till ett belopp som är mindre än fullt underhållsstöd i stället för att ingå ett s.k. nollavtal. I dessa fall ska man dock beakta bland annat kostnaderna för besöken.

2. Giltighetstiden för avtalet om underhållsbidrag när försörjningsförmågan är bristfällig

Vid fastställandet av avtalet ska man noggrant överväga hurdan giltighetstiden bör vara för att kunna anses vara förenlig med lagen om underhåll för barn och med barnets bästa.

Man bör fästa särskild uppmärksamhet vid avtalets giltighetstid om det har fastställts att det inte ska betalas något underhållsbidrag alls eller om det fastställda beloppet av underhållsbidraget är mindre än fullt underhållsstöd på grund av att den underhållsskyldige konstaterats ha en bristande försörjningsförmåga.

Om det inte är möjligt att tillförlitligt bedöma att den underhållsskyldiges försörjningsförmåga är permanent bristfällig, ska det s.k. nollavtalet eller det underhållsbidrag som underskrider fullt underhållsstöd fastställas endast för en begränsad tid. Det är skäl att fastställa avtalet för viss tid också i de situationer där den underhållsskyldige föräldern har en poste restante-adress.

För tidsbegränsade avtal rekommenderas det att giltighetstiden är högst 1 år. Kortare eller längre giltighetstider än detta kan fastställas förutsatt att det anses finnas vägande grunder för det.

Mer information

Marjo Malja, socialråd, foramn.efternamn@gov.fi

Sara Mäkäräinen, specialsakkunnig, foramn.efternamn@gov.fi

Kanslichef

Veli-Mikko Niemi

Socialråd

Marjo Malja

Sändlista

Välfärdsområdena

För kännedom

Tingsrätterna

Hovrätterna

Rättshjälps - och intressebevakningsdistrikten

Domstolsverket

Folkpensionsanstalten

VN/31429/2024-STM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: